

sentral stål være funksjonelt og praktisk.

Det betyr at vi som er sjåfører, skal kunne parkere bilen. Men dette må ikke gå foran alle andre hensyn. Da blir fokusset feil. Jeg ønsker ikke et Strange sentrum, som omstør grad kan sammenlignes med et parkeringshus uten tak,

Og hvordan kan vi få mennesker til å ha lyst til å flytte hit?

Det er selvørligelig mye mer enn hvordan Strange sentrum ser ut og virker, men det er en viktig og stor hensyn. Stedet speiler menneskene som bor der – er vi fornøyd med det speilet?

Bergensarar har for lite sex

Eg reknar med at eg klarte å fange merksomda di med denne tittelen. Eg kan love deg ein liten artikkel om sex. Men sidan det er eg som skriv, handlar den nok berre om grammatiske sex (genus).

JENS HAUGAN
førsteamanuensis i norsk,
Høgskolen i Hedmark

DEBATT

Sex har å gjøre med kjønn, og grammatiske kjønn i norsk viser seg først og fremst gjennom eventuelle endinger på substantiv (namnord) og gjennom bøyninga av eller forma på ord som står til eller i staden for substantiv, t.d. gutten, jenta, barnet; ein gammal gutt, ei gammal jente, eit gammalt barn; han, ho det. Dette er relativt greitt for dei fleste som har dette systemet i taletnålet sitt.

Ulik bruk

Når det gjeld skriftspråket, og då først og fremst bokmål, kan ein

ofte observere valding eller ulik bruk av kjønn i ulike typart tekstar, dvs. stilistisk variasjon. Det ert d.v.s. relativt mange som seier *boka*, men skriv *boken*, spesielt i meir formelle tekstar. Det finst til og med dei som har relativt sterke meiningar om kvaslags kjønn ein kan tillate seg å bruke i skrift. Innanfor meir konsernative kretsar vil ein gjerne finne færre a-endingar.

Fram til langt ut på 1800-talet var det dansk som var skriftspråket i Noreg. Som kjent har dansk leskjønn (det vil seie hankjønn og «potensiell») hokjønn har same ending -en) og eg skreiv om i eit Wergeland, som eg skreiv om i eit ana innlegg (HA 21. oktober), var éin av dei første til å kreyje at ein del særnorske substantiv måtte få ha a-ending også i skrift, og fornorskinga av det danske skriftspråket gjekk bl.a. ut på å innføre flere og flere a-endingsar for å markere hokjønnsord, i samsvar med dei fleste norske dialekta.

Dansk skriftspråk

Den såkalla donna daglegtalen bygde på dansk skriftspråk, og mange oppfattar den dag i dag t.d. boken, jenten og damensom «penare» eller meir korrekte ordfor-

mer. Dette har bl.a. med forholdet mellom e-språk og i-språk å gjøre, som eg skreiv om i den førre artikkelen min i HA. Dvs. ein utviklar haldningar og følelsar om språk på bakgrunn av dei språklege dattina blir utsett for gjennom famili, venner, skole og andre sosiale kontekstar når ein dannar sin språklege identitet.

Men når dansk og norsk har same opphav, korleis kan derha seg at dansk berre har to kjønn, mens hokjønn har tre? Når ein ser på utviklinga, er det i grunnen meir ari dag enn at dansk berre har to kjønn, som eg skreiv om i eit nemlig markerte som -im, -in og -it i gammalnorsk, t.d. *hestinn, geitinn, barnit* (hesten, geita, barnet). Det er lett å skjonne at -im og -in kunne falle saman til -en. Dette skjedde i dansk, mens -in utvikla seg til -ai dei fleste norske dialekta.

Språkdebatten

I språkdebatten rundt bokmål og nynorsk her i HA blei det ofte sagt at nynorsk er for vanskeleg å lære for elevar med austnorsk dialektbakgrunn, og nokon kallar nynorsk eit vestnorsk særspråk. Eg

skal ikkje gå inn på denne argumentasjonen her. Men når nokon snakkar om at det er så synd i alle austnederlandane som må lære seg eit vestnorsk særspråk som si pa bakgrunn av dei språklege dattina, korleis er det då med dei stakkars bergensarane som er omringa av dette vanskelege særpråket med masse «sex»?

Andre grammatiske trekk kan ein lære relativt systematisk, t.d. at dei fleste hankjønnsord får -ari i hokjønn i nynorsk, mens dei fleste hokjønnsord får -er, og inkjønnsord ikke har noka fleirtal-sending (*fleire guitar, jenter, barn*). Dette er ein lett regel, og så må ein berre lære seg nokre unntak, som t.d. at hankjønnsord på -nad får -eri fleirtal, mens hokjønnsord på -ing far -ari i fleirtal. Men når det gjeld kjønn på substantiv, finst det svært få reglar. Ord som endar på -heit, er alltid hokjønnsord, og ord som endar på -ing er nesten alltid hokjønnsord. Men stort sett må ein lære det grammatiske kjønnet på kvart einaste substantiv.

Systemet i dialektene

Dei fleste kan langt på veg følgje systemet i dialektene sin. Så dei fleste treng ikkje å lære kjønnet på substantiv når dei lærer å skrive. For meg er dialekt eit hokjønns-

thur Buchardt blei var nylig et av trekkplastrene til debatt i Brumunddal om nettopp det – hva ønsker vi med sentrum? Det kom mange mennesker som brydde seg nettopp om det. Her kan vi lære litt fra andre.

Jeg mener at gamle ærverdige bygninger som Sole, Meierigården med flere, har en verdi langt over den tekniske. Det er ikke så lett å sette ord på det, men historien minner oss om noe som vi

har fokus på menneskene og menneskers forhold til hverandre.

Jeg mener at gamle ærverdige bygninger som Sole, Meierigården med flere, har en verdi langt over den tekniske. Det er ikke så lett å sette ord på det, men historien minner oss om noe som vi

pe møteplasser med utgangspunkt i disse stedene.

Opplevelsesindustrien bare vokser og vokser. Den estetiske kapital etterspørres. Vil vi ta del i og komme dette markedet i møte?

Ja hva vil vi med Strange Sentrum?

Debatt er siden for debattinnlegg, kronikker, kommentarer og analyser. Innleggene skal være på maksimalt 850 ord.

HÅ forbeholder seg retten til å forkorte.